

DATOS IDENTIFICATIVOS

Fisioterapia xeral

Materia	Fisioterapia xeral			
Código	P05G170V01304			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	Campo Prieto, Pablo Rodríguez Fuentes, Gustavo Soto González, María Mercedes			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	http://gfuentes.webs.uvigo.es/index.htm			
Descrición xeral	<p>Esta materia é unha materia obrigatoria do 2º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 1º cuadrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico da masoterapia, da termoterapia, da hidroterapia, da magnetoterapia e da fototerapia, e as súas modalidades.</p> <p>Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía, fisioloxía, biofísica e anatomía palpatoria. Ademais, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para xerar no alumnado, xunto coas outras materias sobre coñecementos básicos xerais e específicos da Fisioterapia, unha base que facilite o desenvolvemento das materias chamadas no plan de estudos como "Fisioterapia en Especialidades Clínicas" e "Estancias Clínicas", en terceiro e cuarto cursos, e que impliquen a interrelación dos coñecementos de valoración e tratamento básicos e específicos empregados dentro do arsenal dun fisioterapeuta para tratar procesos patolóxicos concretos dentro de cada especialidade clínica: traumatoloxía, reumatoloxía, ortopedia, neuroloxía periférica, xenitourinario,...</p>			

Competencias

Código	
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación

CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso
CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa comfortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.
CT2	Capacidade de análise e síntese.
CT3	Capacidade de organización e planificación.
CT4	Capacidade de xestión da información
CT5	Resolución de problemas
CT6	Toma de decisións
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo
CT9	Compromiso ético
CT10	Traballo en equipo
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais
CT12	Razoamento crítico
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.
CT15	Aprendizaxe autónoma
CT16	Motivación por a calidade.
CT17	Adaptación a novas situacións
CT18	Creatividade
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor
CT20	Liderado
CT23	Traballar con responsabilidade
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais
CT27	Manifestar discreción
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias	
Definir a masoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3	CE20
Describir os principios básicos da masoterapia	CG2 CG3	CE7

Diferenciar e aplicar as manobras básicas da masoterapia	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19	CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51	CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Deseñar e aplicar unha masaxe	CG15 CG19	CE38	CT3 CT5 CT6 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT27 CT28 CT29
Definir a hidroterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3	CE20	
Describir os principios básicos da hidroterapia	CG2 CG3	CE7	
Diferenciar as distintas técnicas de tratamento empregadas na hidroterapia e demostralas practicamente	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19	CE8 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52	CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Definir a termoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3	CE20	
Describir os principios básicos da termoterapia	CG2 CG3	CE7	
Diferenciar as distintas modalidades de termoterapia e demostralas practicamente	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19	CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52	CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Definir a fototerapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3	CE20	
Describir os principios básicos da fototerapia	CG2 CG3	CE7	

Diferenciar as distintas modalidades de fototerapia e demostralas practicamente	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19	CE8 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52	CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Definir a magnetoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3	CE20	
Describir os principios básicos da magnetoterapia	CG2 CG3	CE7	
Mostrar practicamente unha aplicación de magnetoterapia	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19	CE8 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52	CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Analizar artigos sobre un tema da materia en grupo, sintetizar a información dos mesmos, interpretar os seus datos e defendelos diante doutros grupos de alumn@s	CG19	CE21 CE45 CE51	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Contidos

Tema

TEMARIO TEÓRICO

☐ Masoterapia clásica.	Principios xerais da aplicación da masaxe clásica.
☐ Fototerapia:	Radiación infravermella.
	Radiación ultravioleta.
	Laserterapia
☐ Magnetoterapia.	Magnetoterapia
☐ Termoterapia	Termoterapia
	Crioterapia.
☐ Hidroterapia.	Principios da Hidroterapia.
	Modalidades de aplicación da Hidroterapia.

TEMARIO PRÁCTICO

☐ Masoterapia clásica.	Manobras de masaxe clásica.
☐ Fototerapia:	Radiación infravermella.

	Radiación ultravioleta.
	Laserterapia.
☐ Magnetoterapia.	Magnetoterapia
☐ Termoterapia.	Termoterapia
	Crioterapia.
☐ Hidroterapia	Aplicación das técnicas hidroterápicas.
	Aplicación das técnicas hidrocinéticas.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	27	60	87
Prácticas de laboratorio	44	66	110
Presentación	4	18	22
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2
Práctica de laboratorio	1	0	1
Traballo	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Clases teórico-participativas onde se fomente a participación activa do alumnado (emprego de metodoloxías coma a técnica de puzzle, análise de vídeo educativo, estudo de casos,...). Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as presentacións elaboradas polo profesorado que lle servirán de guía a través da plataforma de teledocencia faiTIC ou da páxina web do profesor coordinador da materia (http://gfuentes.webs.uvigo.es/index.htm).
Prácticas de laboratorio	Nas clases prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada de casos prácticos. O profesor mostrará os diferentes métodos e técnicas de Fisioterapia, así como as súas aplicacións. A continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Presentación	O estudante elaborará en grupo a análise de dous artigos científicos sobre unha das modalidades terapéuticas de que consta a materia, así como a valoración da análise feita por outros grupos. Empregarase a plataforma de teledocencia faiTIC para o seu desenvolvemento.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia. Esta atención personalizada farase tanto presencialmente, no horario oficial de titorías, como a través de correo-e (indicando en asunto Titoría), agás o día anterior aos exames da materia.
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a clarear a rúbrica de avaliación do exame práctico.
Presentación	A atención personalizada, basicamente, estará centrada na solución de dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios	Exame teórico de 10 preguntas curtas (duración máxima de 2 horas). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 2 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos).	40	CG2 CE7 CT1 CG3 CE8 CT15 CG5 CE14 CG6 CE16 CG19 CE18 CE20 CE36 CE42

Práctica de laboratorio	<p>Exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 5 supostos (sesenta minutos de duración; deses sesenta minutos, unha das preguntas de masaxe consistirá en aplicar unha masaxe sobre unha zona corporal durante 20 minutos). Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de casos clínicos que se fixeron ao longo do curso.</p> <p>Todas as preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos, pero cun peso diferente dentro do exame práctico. Así, a pregunta longa de masaxe suporá o 40% da cualificación final no exame práctico, o 10% a pregunta curta de masaxe, o 25% a pregunta de hidroterapia, o 15% a de fototerapia magnetoterapia, e o outro 10% a de crioterapia/termoterapia.</p> <p>Para poder realizar o exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico. Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos.</p> <p>Farase un sorteo público para determinar a partir de que estudante da comezo o exame práctico.</p> <p>Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos).</p>	50	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG15 CG19	CE14 CE18 CE35 CE36 CE38 CE39 CE41 CE44 CE49 CE51 CE52	CT1 CT6 CT9 CT13 CT16 CT17 CT28 CT29 CT30
Traballo	<p>A hora de avaliar o traballo tutelado, esta valoración incluírá a valoración do propio traballo entregado por cada grupo (50% da puntuación neste apartado), así como a análise feita dos dous grupos que se teña que valorar (25%) e a presentación realizada (25%).</p> <p>A realización do traballo é obrigatoria para superar a materia.</p> <p>O traballo terá que ser entregado en soporte informático ao profesor, empregando para iso a plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/), subindo o conxunto do traballo ao espazo indicado polo profesor responsable dos traballos.</p> <p>O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 0,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos).</p>	10	CG15 CG19	CE18 CE21 CE45	CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT27 CT30

Outros comentarios sobre a Avaliación

Ao alumnado que non supere a materia, gardaráselle a parte superada para a convocatoria de segunda oportunidade dentro do mesmo ano académico (parte superada significa ter un 5 de 10 ou máis)

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Albornoz Cabello M, Maya Martín J, Toledo Marhuenda JV., **Electroterapia práctica: avances en investigación clínica.**, Elsevier, 2016

Albornoz Cabello M, Meroño Gallut J., **Procedimientos generales de Fisioterapia. Práctica basada en la evidencia.**, Elsevier España, 2012

Cameron MH., **Agentes físicos en rehabilitación. De la investigación a la práctica.**, 4, Elsevier España, 2013

Plaja Masip, J., **Analgesia por medios físicos.**, McGraw-Hill/Interamericana, 2002

Torres M, Salvat I., **Guía de masoterapia para fisioterapeutas.**, Médica Panamericana, 2006

Bibliografía Complementaria

Agne JE., **Electrotermofototerapia**, O Autor, 2013

Agne JE., **Electrotermoterapia. Teoría e práctica.**, Orium, 2004

Agne JE., **Eu sei eletroterapia...**, Palloti, 2009

Aramburu de Vega C, Muñoz Díaz E, Igual Camacho C., **Electroterapia, termoterapia e hidroterapia.**, Síntesis, 1998

Arnould-Taylor W., **Arnould-Taylor's Principles and Practice of Physical Therapy.**, 4, Stanley Thornes, 1997

Bachmann RM, Schleinkofer GM., **Guía práctica de la hidroterapia Kneipp. Las aplicaciones curativas del agua, paso a paso.**, Integral, 1998

Basas García Á, Fernández de las Peñas C, Martín Urrialde JA., **Tratamiento fisioterápico de la rodilla.**, McGraw-Hill/Interamericana, 2003

Bates A, Hanson N., **Aquatic exercise therapy.**, Saunders Company, 1996

Becker BE, Cole AJ., **Comprehensive aquatic therapy.**, 2, Butterworth-Heinemann, 2004

Braun MB, Simonson SJ., **Introduction to massage therapy.**, Lippincott Williams & Wilkins, 2005

Canamasas S., **Técnicas manuales: Masoterapia.**, 2, Ediciones científicas y técnicas, 1993

Cassar MP., **Manual de masaje terapéutico: una guía completa dirigida al estudiante y al fisioterapeuta profesional.**, McGraw-Hill/Interamericana de España, 2001

Clay JH, Pounds DM., **Masaje terapéutico básico: integración de anatomía y tratamiento.**, Walters Kluwer-Lippincott Williams & Wilkins, 2009

Clay JH, Pounds DM., **Masoterapia clínica básica. Integración terapéutica-anatómica.**, McGraw-Hill/Interamericana de España, 2004

Castillo Montes FJ., **Fisioterapia acuática.**, Formación Alcalá, 2012

Chaitow L, Fritz S., **Guía de masaje para terapeutas manuales: cómo conocer, localizar y tratar los puntos gatillo miofasciales.**, Elsevier, 2008

Córdova Martínez A, Garcés EG, Seco Calvo J., **Masaje deportivo.**, Síntesis, 2012

Crépon F., **Electrophysiothérapie et rééducation fonctionnelle.**, 3, Frison-Roche, 2002

Davies B, Harrison R., **Hydrotherapy in Practice.**, Churchill Livingstone, 1998

de la Torre Iborra JF., **Técnicas de hidroterapia y balneoterapia.**, Formación Alcalá, 2013

Domenico G, Wood EC., **Masaje. Técnica de Beard.**, 4, Harcourt Brace de España, 1998

Duffield MH., **Ejercicios en el agua.**, Jims, 1984

Ellsworth A, Altman P., **Anatomía del masaje.**, Tutor, 2010

Esnault M., **Rééducation dans l'eau. Étirements et renforcement musculaire du tronc et des membres.**, Masson, 1991

Fernández EF., **Masoterapia Profunda: manual de terapia neuromuscular.**, Elsevier Doyma, 2008

Ferrer Anglada J., **Masaje avanzado: valoración y abordaje de las disfunciones del tejido blando.**, Elsevier-Masson, 2011

Findlay S., **Guía ilustrada del masaje deportivo.**, Tutor, 2011

Fodor L, Ullmann Y, Elman M., **Aplicaciones estéticas de la luz pulsada intensa.**, AMOLCA, 2012

Fox J, Kitchen Sh., **Practical Electrotherapy. A Guide to Safe Application.**, Elsevier Churchill Livingstone, 2007

Fritz S., **Fundamentos del masaje terapéutico.**, 3, Elsevier, 2005

Gallego T., **Bases Teóricas y Fundamentos de la Fisioterapia.**, Médica Panamericana, 2007

Gourlaquen C, Roulex JL., **Aquagym: la gimnasia en el agua.**, Tutor, 1994

Güeita Rodríguez J, Alonso Fraile M, Fernández de las Peñas C., **Terapia acuática. Abordaje desde la Fisioterapia y la Terapia Ocupacional.**, Elsevier, 2015

Hérisson Ch, Simon L., **Hydrothérapie et kinébalnéothérapie.**, Masson, 1987

Hoffa-Gocht-Stor-Lüdke., **Técnica del masaje.**, Jims, 1987

Holey E, Cook E., **Evidence-based therapeutic massage: a practical guide for therapists.**, 2, Churchill Livingstone, 2003

Hruza G, Avram M., **Laserterapia.**, Elsevier, 2013

Jardí Pinyol C., **Movernos en el agua.**, 2, Paidotribo, 1998

Johnson J., **El masaje deportivo.**, Martínez Roca, 1996

Kitchen Sh., **Electrotherapy: evidence-based practice.**, 12, Elsevier Churchill Livingstone, 2008

Knight KL., **Crioterapia.**, Bellaterra, 1996

Kotthe FJ y Lehmann JF., **Medicina física y rehabilitación.**, 4, Médica Panamericana, 1997

Koury JM., **Programa de fisioterapia acuática: um guia para a reabilitação ortopédica.**, Manole, 2000

Hüter-Becker A, Schewe H, Heipertz W., **Terapia física: termoterapia, mecanoterapia, electroterapia, ultrasonidos, fototerapia e inhalación.**, Paidotribo, 2005

Loving JE., **Massage therapy: theory and practice.**, Appleton & Lange, 1999

Lloret Riera M, Conde Bonachera C, Fagoagaa Mata J, León León C, Tricas Moro C., **Natación terapéutica.**, 2, Paidotribo, 1995

Martín Cordero JE., **Agentes físicos terapéuticos.**, ECIMED, 2008

Martínez Morillo M, Pastor Vega JM, Sendra Portero F., **Manual de Medicina Física.**, Harcourt Brace de España, 1998

Muscolino JE, **Manual de palpación ósea y muscular. Con puntos gatillo, patrones de referencia y estiramientos.**, 2, Médica Panamericana, 2017

Orihuela Fernández JC., **Masaje y reflexoterapia.**, Logoss, 2007

Pérez Fernández MR, coord., **Principios de hidroterapia y balneoterapia.**, McGraw-Hill/Interamericana, 2005

Pilat A., **Terapias miofasciales: inducción miofascial.**, McGraw-Hill/Interamericana, 2003

Prentice WE., **Técnicas de rehabilitación en Medicina Deportiva.**, 4, Paidotribo, 2009

Reid Champion M., **Hydrotherapy in Pediatrics.**, 2, Butterworth-Heinemann, 1991

Reid Champion M., **Hydrotherapy: principles and practice.**, Butterworth-Heinemann, 1997

Richter P, Hegben E., **Puntos gatillo y cadenas musculares funcionales en osteopatía y terapia manual.**, Paidotribo, 2010

Riggs A., **Masaje de los tejidos profundos: guía visual de las técnicas.**, 2, Paidotribo, 2010

Robertson V, Ward A, Low J, Reed A., **Electrotherapy explained. Principles and practice.**, 4, Butterworth Heinemann Elsevier, 2006

Rodríguez Martín JM^a., **Electroterapia en fisioterapia.**, 3, Médica Panamericana, 2014

Sagrera Ferrándiz J., **Masaje en estiramiento y "técnicas complementarias".**, Mandala, 2000

San José Arango C., **Hidrología médica y terapia complementarias.**, Universidad de Sevilla, Secretariado de Publicación, 2012

Seco Calvo J, dir., **Métodos específicos de intervención en Fisioterapia.**, Médica Panamericana, 2016

Sinclair M., **Pediatric massage therapy.**, 2, Lippincott Williams & Wilkins, 2005

Soares MP., **Hidroterapia no tratamento da osteoporose.**, Sprint, 1999

Soares MP., **Hidroterapia. Patologias do joelho.**, Sprint, 2000

Torre Iborra JF., **Técnicas de hidroterapia y balneoterapia.**, Formación Alcalá, 2013

Vázquez Gallego J., **Manual profesional del masaje: guía práctica.**, Paidotribo, 2009

Watson T., **Electroterapia. Práctica basada en la evidencia.**, 12, Elsevier España, 2009

Wessinghage T., **Aquafit: un entrenamiento global de fuerza, resistencia, coordinación y movilidad.**, Paidotribo, 2008

Yamaguchi Ch., **Procedimientos estéticos mínimamente invasivos. Conducta basada en la experiencia clínica y la visión estética actual. Vol. II.** AMOLCA, 2012

Zaragoza JR, Rodrigo P., **Electroestética y fisioestética.**, Nueva Estética, 1995

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401

Radioloxía/P05G170V01403

Outros comentarios

Sería conveniente:

- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarse por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado)

Plan de Continxencias

Descrición

=== MEDIDAS EXCEPCIONAIS PLANIFICADAS ===

Ante a incerta e imprevisible evolución da alerta sanitaria provocada pola COVID- 19, a Universidade establece una planificación extraordinaria que se activará no momento en que as administracións e a propia institución o determinen atendendo a criterios de seguridade, saúde e responsabilidade, e garantindo a docencia nun escenario non presencial ou non totalmente presencial. Estas medidas xa planificadas garanten, no momento que sexa preceptivo, o desenvolvemento da docencia dun xeito máis áxil e eficaz ao ser coñecido de antemán (ou cunha ampla antelación) polo alumnado e o profesorado a través da ferramenta normalizada e institucionalizada das guías docentes DOCNET.

=== ADAPTACIÓN DAS METODOLOXÍAS ===

* Metodoloxías docentes que se manteñen

Todas as que xa fosen impartidas previas á suspensión das clases presenciais.

* Metodoloxías docentes que se modifican

- Actividades introdutorias: levaranse a cabo de xeito virtual a través do Campus Remoto da Uvigo.
- Lección maxistral: levaranse a cabo de xeito virtual a través do Campus Remoto da Uvigo e seguindo a programación docente.
- Prácticas de laboratorio: as prácticas non se poden realizar de xeito non presencial. Non obstante, desenvolveranse actividades en base a documentación escrita e material audiovisual que permitan desenvolver parcialmente os contidos da materia seguindo a programación docente.
- Traballo tutelado: tanto as titorías do traballo como a súa presentación farase a través da Aula Virtual do Campus Remoto da Uvigo.

* Mecanismo non presencial de atención ao alumnado (titorías)

A través do correo-e, así como a través da plataforma de teledocencia faiTIC.

Tamén usárase a Aula Virtual ou as Salas do profesorado do Campus Remoto da Uvigo.

* Modificacións (se proceder) dos contidos a impartir

* Bibliografía adicional para facilitar a auto-aprendizaxe

En caso necesario, á marxe da bibliografía da Guía Docente e da propia documentación que xa de por si entregan os docentes (apuntamentos e/ou presentacións), darase documentación de apoio escollida polos docentes.

* Outras modificacións

Xa que os contidos prácticos desta materia están suxeitos ao cumprimento das condicións para os títulos que habilitan para o exercicio de profesións reguladas disposto na ORDE CIN/2135/2008 e no Real Decreto 1393/2007, queda previsto, de ser necesario, organizar actividades académicas específicas cando a docencia presencial estea permitida de novo, que garantan ao alumnado a posibilidade da realización e adestramento das prácticas pendentes.

=== ADAPTACIÓN DA AVALIACIÓN ===

* Probas xa realizadas

Proba XX: [Peso anterior 00%] [Peso Proposto 00%]

...

* Probas pendentes que se manteñen

Proba XX: [Peso anterior 00%] [Peso Proposto 00%]

- Resolución de problemas: peso anterior 40%, peso proposto 10%

- Traballo: peso anterior 10%, peso proposto 10%

* Probas que se modifican

[Proba anterior] => [Proba nova]

- Resolución de problemas de 10 preguntas curtas (exame teórico) (40%) => Exame de preguntas obxectivas (test) de resposta única de 30 preguntas (30%) + Resolución de problemas (10%)

- Exame oral (exame práctico demostrativo presencial) de 5 supostos (50%) => Realización de 2 vídeos sobre os contidos de masoterapia (20%) + Exame oral de casos clínicos (30%)

* Novas probas

- Para os contidos teóricos: exame de preguntas obxectivas (test)

- Para os contidos prácticos: realización de vídeos + exame oral de casos clínicos

* Información adicional

No caso de non poder facerse as probas de avaliación de xeito presencial (teoría e práctica), estas adáptanse, ao tempo que se modifican parcialmente os pesos relativos das mesmas, tal e como se recolle arriba, tendo en conta sempre de favorecer con estes procedementos ao estudantado.

O exame oral de casos clínicos que se faga a través do Campus Remoto da Uvigo será coa cámara acendida.

Para superar a materia, a/o estudante debe superar cada unha das partes da avaliación (test, resolución de problemas, vídeos, exame oral e traballo).

Os contidos teóricos e prácticos, así como o traballo, desenvolveranse coa programación prevista xa dende o inicio do curso e publicados na páxina web do Centro <http://fisioterapia.uvigo.es/gl/docencia/programacion-de-materias/>.

A avaliación da materia levarase a cabo nos días e horas aprobados en Xunta de Facultade para o curso 2020-2021

<http://fisioterapia.uvigo.es/gl/docencia/exames/>
